

A tűznél

Novemberelejei este volt. Sűrű, koromfekete. A sötétség puha kárpitjai a földig lógtak. És zord északi szél tombolt szakadatlanul. Mintha láthatatlan seregek száguldoztak volna visítva, süvítve, zagyva, zúrzavaros rikoltozással.

A csillagoltó sötétségben csupán egy helyen látszott világosság. Nem nyugodt, egyenletes, meleg lámpafény, hanem vörösen, szeszélyesen lobogó tűz. Csak közelebről tűnt ki, hogy egy széles, magas, sokrekeszes ablakot nyaldos a fénye.

A tűz egy pusztában álló, elhagyott gyárépület kisebb, hodályszerű helyiségében lobogott a cementpadlón. A tüzet hárman ülték körül.

Mindhárom korosabb ember volt. Legidősebb mégis a juhász. Alacsony, füstös-bajszú, kormosszemöldökű, kerges arcú ember. Tarka báránybórsapkában s szőrét vedlető subában ült a tűznél.

A juhász után korban a vadászpuskás éjjeli őr következett. Kemény, elszántszerű, deresedő férfi. Szürke bekecsben, rossz, fekete puhakalapban, durva pokrócon hevert a tűz mellett.

A harmadik, egy gépész talán negyvennyolc éves lehetett. Térdeit átfogva, fekete bőrkabátban üldögélt. Legjellemzőbb volt rajta széles, szögletes arca, nagy, parázsló, fekete szeme s hosszúellenzős, barna posztósapkája.

Ültek, hallgattak, pipáltak. Ilyen elhagyott helyen legcélszerűbb volt a pipa. S a legolcsóbb, mert csak a gyufáért kellett pénzt kiadni. A dohány ingyen került a közeli táblákról. Idejükből bőven futotta, hogy a gondosan szárított leveleket géppel felvágják. A kevés munkáért kevés fizetés járt, úgy segítettek hát magukon, ahogy tudtak.

Ültek, hallgattak, megpiszkálták a tüzet és megrakták. Inkább csak azért,

hogy ne üljenek sötétben. Mert melegéből keveset kaptak. A cementfalú hodály egy-kettőre felitta.

Hosszabban sohasem beszélgettek. Ha bele is kezdtek valamibe, hamar abba hagyták. Örökké egymás társaságára utalva, mit is tudtak volna egymásnak mondani. Újságot nem olvastak, élő újság pedig ritkán került hozzájuk. A félreeső telepen alig érintkezhetek valakivel. Egyébként is gyérszavu emberek voltak. Ridegek, családtalanok, maguknak valók. Különösen a két idősebb.

Hosszú hallgatás után szólalt meg a barnasapkás.

— Cudar egy idő.

— Az — hagyta rá a juhász.

Az őr semmit sem szólt, csak oldalra dőlve, a pislákoló tűzbe meredt.

— Nem csoda, ha ilyen időben történik valami — vélte a barnasapkás.

— Hát történhetik éppen — bökte ki pipáját szortyogtatva egykedvően a juhász, mint aki pillanatra sem gondol arra, hogy náluk is történhetik.

— Máshol talán, de itt — szólalt meg az éjjeli őr is — Rosszul járna — tette hozzá mindenre elszántsággal, még arra is, hogy azonnal lőjjön, gyilkoljon.

— Ugyan mit keresne itt valaki — mondta a juhász — A berozsdásodott gépeket vagy a birkákat? — Legyintett.

Mert a szomszédos hodályba csukott birkákat két puli őrizte. Micsoda ribilíót csapnának — gondolta — ha valami rossz bántó vetődne a közelbe.

Megint elhallgattak. Nézték, hogy parázslók, hamvadozók el egy-egy paradicsomkaró, s közben a veszettül rohángáló szélvész kintornás hangjait hallgatták. Ráér-

tek, nem volt sietős dolguk. Hosszú volt az éjszaka, bőven kialudhatták magukat. Megosztották hát magányosságukat az éjjeli őrrrel, vele virrasztottak kilenc-tíz óráig is.

A barnasapkás hirtelen felfigyelt. Mint-ha a bomlottan száguldozó szélvész visongásából egy döbbenetes hang szakadt volna ki. Egy kétségbeesett, félelemtől eltorzult asszonyi sikoltás. Utána még egy. Erre az éjjeli őr is felkapta a fejét. De többé nem hallottak semmit. A szél elfordult, más irányt vett, mindent összezegyvált.

— Mi volt ez? — kérdezte a barnasapkás, akinek most sejn állt ki a dermedtség tagjaiból.

— Ki tudná? — válaszolta az éjjeli őr. — Talán a szél. Az szokott néha úgy sikoltozni. Ez is úgy hangzott.

A barnasapkás kételkedően rázta fejét.

— Ez nem a szél hangja volt. Én hallottam megtámadt lányokat, asszonyokat sikoltozni. Ez is úgy hangzott.

— Ugyan hol sikoltottak volna? — felelte az őr. — Nem lakik a közelben senki.

— És a csatorna túlsó oldalán? — Onnan vágta ide a szél — erősködött a barnasapkás.

— Csak egyetlen tanya van annyira közel, hogy a hangot a szél ide kaphatta — vélte az éjjeli őr — Bár ezt sem hiszem. Ha még csendes éjszaka volna. De ilyen időben...

— Akkor mi lehetett?

— Mondtam, hogy a szél.

— Engemet is megkevert fiatalkoromban — szólt közbe a juhász. — De azóta oda se neki. Tőlem ugyan visítozhat.

A barnasapkás nem tudott mit felelni, elhallgatott. Azok il hallgattak. Szótlanul néztek a roskadozó tűzbe. A barnasapkás tovább töprengett. Bármit is mondtak a többiek, úgy érezte, neki van igaza. Amit hallott, női sikoltás volt. Ré múlt, kétségbeesett, torokbaszakadt. De ha nem hitték.

.....

Lassan telt-múlt az idő. Egyikük-másikuk olykor megszólalt, rövid beszélgetés indult, azután megint elnémultak. A hallgatást egyikük sem érezte nyomasztónak. Hozzá tartozott rideg, elmagányosodott életükhöz.

A szél rikoltásaitól s a tűz pattogásától átszótt csendet a szomszédos hodályba csukott két puli bőföge zavarta meg. A bőfögeést néhány vakkantás, majd méltatlankodó, felháborodott csaholás váltotta fel.

— Megyek már, megnézem, ki jár odakünn — tápázkodott fel a tűz mellől az éjjeli őr, s kifelé indult.

Nem telt bele öt perc, újra megnyikorult a betámasztott, otromba hodályajtó, s belépett az őr. Egykedvűen ballagott helyére, majd elnyúlt a pokrócon. Csak azután szólalt meg:

— Valami vándorféle volt zsákkal a hátán.

— Nem állította meg? — kérdezte a barnasapkás.

— Minek? Mire kiértem, csak a hátát láttam. Biztosan a szomszéd községbe igyekezett.

— Nem tartotta gyanúsnak? — firtatta a barnasapkás.

— Akkor mindenki gyanús lehetne, aki erre jár.

— De ilyen időben s ilyen későn...

— Biztosan sürgős a dolga — vetett véget az őr a további kérdezősködésnek.

Ismét hallgatásba süppedtek. De a gépész tovább furdalta, nyugtalanította töprengése. Akaratlanul is kapcsolatot keresett az elhangzott asszonyi sikoly s a zsákot cipelő ember közt. Már bánta, hogy nem ment ki ő is. Ő megállította, nem engedte volna tovább, míg ki nem faggatta, hogy mi dolga volt arrafelé. Dehát mulasztását már nem tehetette jóvá. Ki tudja, hol jár azóta a vándor? Nem tért-e le az egyik dűlőútra, nem változtatott-e irányt?

A zsákot is furcsállotta. Ha még batyu lett volna... Mert hosszabb útra nem cipelő zsákot az ember. Csak ha valami sietős ok, kapkodás nem kényyszeríti. De társainak ezzel hiába hozakodna elő. Legyintenének. A magányos pusztai életben beszáradt a lelkük. Érdeklődésük csak arra a kis körre terjedt, melyet apadó létük mécsese világított meg.

Tovább töprengett hát. De ha felhorzongott vagy felvijjogott a szél, feszülten figyelt a tomboló éjszakába. Nem hall-e ismét asszonyi sikoltást?

Azután lassan cihelődni kezdtek. Az őr elindult, hogy körülkérkélje a telepet, a juhász átballagott a szomszéd hodály-

ba, mert ott aludt a birkák közelében, a gépész elbandukolt az üres lakások közt lévő hálókamrájába.

Mikor a sötétben levetkőzött, s a takaró alá bújt, ismét esti élményeire gondolt. Vajjon ki sikolthatott, miért, hol? Országúton érte-e a támadás vagy valamelyik tanyán? E kérdéseken rágódva aludt el. Álmában nagy vitája volt cimboráival. Azok erősködtek, hogy a rendőrség nem tudja elfogni a gyilkost. Mire nyomozni kezd, az már átjutott a vízvázstón. A hegyek s erdők közt pedig botlathatják a nyomát. Barlangok, szurdokok védik. Haragudott is rájuk, hogy annyira mellette voltak.

Reggelre megmozdult, felélénkült a puszta. A szétszórt tanyákról innen is, onnan is, egy-egy ember indult el. Valamennyien az 50. híd melletti tanya felé tartottak. Saját szemükkel is látni akarták, hogy mi történt. Mert reggelre kelve, sietve terjedt el a hír, hogy a tanya feleségét s leányát az esti órákban megölték. Azalatt, míg ő a faluban járt. A gyilkos valószínűleg kileshette távozását. A szélviharos idő is kedvezett. Mire a tanya visszatért, övéit vérben, zúzott sebekkel találta a padlón. A szobában ellenállás, dulakodás nyomai látszóttak. A szekrények tartalma kiszórva, szétdobál-

va. A pénz s néhány értékesebb holmi eltűnt. Amit a tettes sietve összekapkodhatott s begyömöszölhetett. Batyujába vagy zsákjába. Több homályos, otromba bankancsnyom a híd felé mutatott. Ezért a gyártelep őrzőit is kikérdezték. A gépészt elégtétellel töltötte el, hogy neki volt igaza. (Bár ne lett volna.) Bár halgattak volna reá, s ne lettek volna annyira lomha egykedvűségbe ragadtak. Akkor a gyilkos nem sétálhatott volna el zsákkal az orruk előtt. Most persze üthetik a nyomát. Hasztalan telefonoztak a szomszéd községbe, hiába kerékpározták végig a rendőrök az utakat, hiába akartak nyomára jutni dobszó vagy hangszóró útján. Semmi hír, a falvakban senki sem látta. Bizonyára átkelt valahol hajnali virradatban a dunai réven. Átcsúszott a többi málhás, poggyászos emberrel. Elnyűtt, porszürke ruhájában valamennyi munkás egyforma. Ki sejtette volna, hogy egyikük gyilkos? Eltűnt, idővel feledésbemerrült, mint annyi más gaztett elkövetője. Ő azonban nem tudta egykönnyen elfelejteni. Ha esténként össze-összeültek a hodályba, a tűz körül, újra eszébe jutott a torokbaszakadt asszonyi sikoly. Különösen, ha odakünn szélvész tombolt, s rikoltozva szaggatta, tépte az éjszaka nagy, fekete lepedőit. Olyankor dermedten figyelt kifelé, mintha újra a kétségbeesett asszonyi sikoltást hallaná.

Konyovics Milán

Bácskai interieur (olaj)